

MATI IN GOSPODINJA

LETO 1929 — ŠTEVILKA 23.

Verska samostojnost.

Na zahvalno nedeljo, ko smo se Bogu zahvalili za lepo in dobro letino, je povečini konec večjega dela na polju. Vsa družina se zdaj bolj redno zbira v hiši. Marsikje se že pripravljajo za branje in poslušanje. Poleg Mohorjevih knjig bi tudi »Domoljub« rad pripomogel h koristnemu čitvu. Ker bomo zdaj tudi lažje s pridom brali, bi bilo kaj primerno, da se zdaj v zimskem času zanimamo za vsa tista vprašanja, od katerih nas je v poletnem času delo odvracalo. Prav v tem pogledu bo »Domoljub« skrbel za primerno pobudo.

Misli si, mati-gospodinja, da bi morala ti in vsa tvoja družina zapustiti dom in se naseliti v tujem kraju in sicer daleč, daleč odtod, kjer niti pravega Boga ne poznajo, kjer ni duhovnika, ki bi daroval sv. mašo in oznanjal besedo božjo, kjer ni cerkve, kamor bi zahajala k službi, kjer bi ne bilo dobrih sosedov, ki bi ti dajali dober zgled lepega krščanskega življenja. V tvoji okolici bi bili sami hudobneži, preklinjevalci; ne mogla bi svobodno moliti, niti križa bi si ne upala narediti pred jedjo in po jedi, ker sicer bi te zasmehovali in se norčevali iz tebe. Ne mogla bi si poiskati tolažbe v sv. zakramentih, ne dobrega sveta pri dobrih ljudeh. — Kako bi se ti v takem kraju godilo? Kako bi bilo s teboj in tvojimi otroki? Ali bi si obvarovali sv. vero? Ali bi bila tvoja in tvojih zadnja ura srečna brez verske tolažbe?

Ne smeš misliti, da je to nepotrebno vprašanje. Če se tudi tebi ne bo

kaj takega primerilo, ne veš pa ne, če se morebiti ne bo tvojim otrokom, ki se zdaj brezskrbno igrajo okoli tebe. Morebiti tvojemu najstarejšemu, ki pojde k vojakom čez toliko in toliko let; morebiti bo tudi on moral mesece in mesece biti brez sv. maše in sv. zakramentov. Morebiti se bo morala tvoja hči, ki bo šla v daljnje tuje mesto služiti. In če bo tam tudi prilika za izpolnjevanje verskih dolžnosti, ali je ne bodo zagrabili valovi mestnega življenja s tako močjo, da se jim ne bo mogla ustavljati. Polagoma ji bo vera njene mladosti obleдела, postala bo ravnodušna za razne veroizpovedi, mlačna in mrzla za katoličanstvo.

Tedaj se bo šele pokazalo, da ji je manjkalo osebne posesti vere; saj ni vedela, kakšna dobrota ji je vera za življenje in smrt in zato jo je popustila in slekla kakor staro obleko, ki jo zamenja z novo.

Marsikomu je vera samo nekaj zunanjega, samo neka navada. Hodijo pač po tej poti, ker so tako vajeni že od mladosti in bi se jim čudno zdelo, če bi bilo drugače. Kakor star konj, ki hodi svojo pot in se ustavlja pri vseh gostilnah, kakor je navajen od svoje mladosti. To je velika napaka in za marsikoga bridka usoda. Taka samovnanja religioznost že sama po sebi ni nič vredna; kar je pa še več: v nevarnosti se ne obnese.

Nekoč je rekel Jezus: »Besede, ki sem vam jih govoril, so duh in življenje.« Duh in življenje mora torej biti vera. Le komur je vera resnična, notranja življenjska stvar, temu daje tudi resnično moč, ta ima tudi veselje

nad njo. Vsi brezverci današnjih časov, niso vere nikoli v resnici imeli v svoji notranjosti, zato je tudi ne zna-jo ceniti, zato so jo vrgli stran.

Pa morebiti vprašaj: »Kako pa naj mi vera postane notranje življenje?« To ni tako težko; treba je le, da smo s srcem zraven. Prav iz srea moliti vsako jutro; pa ni treba kar pol ure skupaj, niti ne četrť ure, ampak prav kratko. Tvoja jutranja molitev naj obstoji v tem, da misliš na Boga in se mu vsa izročiš. Ni ti treba Boga šele iskati, saj je povsod pričujoč. Da bi le prav iz srea in premišljeno molila »Oče naš«, ki ga navadno brez premisleka zadrdaš.

In pri tem delu je važno, da tudi otroke vzgojiš v misli na božjo pričujočnost. Ali si že kdaj poskusila z njimi spregovoriti resno besedo v božji pričujočnosti, kadar so bili hudobni in neposlušni? Ako jim dopoveš, da se kaj takega pred Bogom ne spodobi, boš dosegla tisočkrat več, kakor pa, če rentaćiš, zmerjaš, pretapaš ali celo preklinjaš. In samostojne jih s tem napraviš, ker sami prav dobro potem vedo, kaj smejo in kaj ne. Če vzgajaš svoje otroke v božji pričujočnosti, boš doživela čudeže pri vzgoji. Svoje življenje moraš uravnati na temeljih sv. vere. Delo, tudi težko delo, moraš darovati Bogu, Kristus mora postati tvoj vzor, sv. zakramenti vidi tvoje obnove.

Seveda pa to ni vselej lahko, zlasti ne, če se človek čuti samega in zapuščenega, ali če ga obiščejo križi in bridkosti življenja, če te zajamejo krivice in ne vidiš izhoda, ali če te val življenja vrže v mrzlo tujino. V takih slučajih je treba junaške narave, da ostane človek trden. Prav res je, da je treba, kakor k vsakemu velikemu delu, tudi k pridobitvi nebeškega kraljestva, velike umetnosti, mnogo truda in dela.

Toda od tega je tudi vse odvisno! Kako vse drugače bo stal pred božjo sodbo oni, ki mu je vera življenjska moč, kot pa tisti, ki mu je bila le sit-

na dolžnost; kako vse drugače tisti, ki je v teku življenja ostal zvest ver-skim idealom, kakor oni, ki ni bil nikoli v nevarnosti. Prvi je junak, drugi pa le povprečen človek.

Pa ne samo to! Vera je tudi velle-moč vsega življenja. Iz vere dobimo smisel za vrednost in veličino človeškega življenja. Brezvernemu človeku je vera le »neumna potreba«, vernemu pa pot k večnemu cilju. Brez-verní človek ne pozna človeškega do-stojanstva, verni pa dobro ve, da je otrok božji. Brezverní nima opore za moralno življenje, verni pa živi stalno v božji pričujočnosti in ima v veri in sv. zakramentih vire moralne mo-či. Brezverní stoji ob smrti pred nič-nostjo in obupan, vernemu pa je smrt začetek novega življenja.

Zato je vera potrební sestavni del človeškega življenja; brez nje ne moreš obstati.

Mati, ako daš svojim otrokom ver-ske trdnosti in samostojnosti v živ-ljenjske boje, tedaj si jim dala boga-stvo, ki smrt preživi. In če te to delo stane truda in dela, je to delo, ki ga vršiš za večnost in boš tudi v večnosti prejela plačilo zanj.

Ovire kmetske izobrazbe.

V kmetskem gospodarstvu ni ni-kakega trgovskega tekmovanja. Sicer delajo približno vsi enako, tudi pri-delajo vsi enako, toda drug drugemu zato niso napoti. Vsak lahko prodaja, kakor hoče; korist enega ni škoda drugega; zato tudi le malo napredovan-ja. — Vse to in tako je bilo prav do zadnjih desetletij, ko so se pričele razne zadruga za vnovčevanje kmet-skih pridelkov. Toda kako malo jih je še po naših kmet-skih vaseh! Zato tam, kjer jih ni, še spi tudi sicer vse izobraževalno delo. Zadrúžništvo, ki prinaša tako rekoč vidno korist, je vselej začetek in prva stopnja kmet-ske izobrazbe.

Človek brez načrta in smotra na-vadno nikoli ne izrablja svoje celotne moči pri delu in tudi ni pripravljen

za Bog ve kako velike žrtve. Taki ljudje brez lastnih načrtov in smotrov so po navadi uslužbenci in delavci v kmetem gospodarstvu. Zanje je kaj malo možnosti za osamosvojitve, pa tudi za razvoj sploh. Tista nesamostojnost in odvisnost pa tudi človeka duševno nekako omeji. Manjka mu poleta, manjka pobude, manjka razmaha. In kjer tega ni, ni nikake želje po izobrazbi; nekaka lenoba in otlopelost se šopiri tam. Zato se pa napredek takega delavstva ne vrši po večji sposobnosti ali ročnosti, ampak kar po nekih starih navadah in krajevnih razmerah. In mislimo, da ne trdimo preveč, če rečemo, da je tudi to ovira za kmetem izobrazbo. Saj si vsi ti mislijo, čemu izobrazba, ki mi pa nič ne koristi. Pozdraviti moramo zato kmetem gibanje zadnjega časa v smeri kmetemskih zbornic. Taka kmetemška edinica ki ne zagotavlja kmetem samo dolžnost, ampak mu daje tudi pravice, je največja gotovost tudi za razmah kmetemške kulture. Šele potem bo, umevno tudi kmetem delavstvo izrabljalo vse svoje moči in bo pripravljeno tudi za žrtve, ko bo videlo v bodočnosti sad svojega truda zagotovljen.

Ne smemo pa pozabiti še ene ovire glede kmetemške izobrazbe in to je okoliščina, da kmet nikoli ne čuti življenjske potrebe, kakor drugi stanovalci. Le pomislimo nazaj na vojne čase. Dočim so bili vsi stanovi navezani izključno na odmerjene porcije, je imel kmet kljub mnogim in težkim dajatvam vendar le potrebni živež doma. Če se spomnimo na dolge vrste mestnih gospodinj, ki so ure in ure stale pred določenimi prodajalnami, so imele pa vendar kmetemške gospodinje manj skrbi, kaj bodo djale v lonec. Najpotrebnejše za življenje je bilo vendar doma, saj je zemlja kljub vojski rodila. Ne vem, če ni prav to krivo, da se je tedaj in tudi sicer lotevala kmetem popolnoma napačna zavest: nikogar ne rabim, sam sebi zadovoljšam.

V to ponosno samozavest našega kmeta se moramo zamisliti, da ga v tem oziru razumemo: ker nikoli ne trpi telesne lakote, tudi duševne lakote ne čuti. Brez duševne lakote pa se tudi duševno življenje ne more razvijati. To vidimo prav v kmetemški življi; vsak človek si želi pomagati v potrebi in si išče izboda iz stiske, premnogokrat pa vidimo, da si kmet ne išče sam pomoči iz lastnih moči, ampak išče pomoči pri drugih in po drugih. Rokodelec in tovarnar se veseli vsakršnega izboljšanja v delu, veseli ga nov stroj, ki moč in čas štedi. Do zadnjih let pa smo videli, da se naš kmet ni mogel prav sprijazniti s takimi mislimi; celo siliti so ga morali, da se je oprijel novodobnega obratovanja s stroji in električno ter mu izplačevati nagrade in premije. Ne vem, če ne trdim prav, ko rečem, da ni samo konservativnost kmetem tu vzrok, ampak tudi nerazumevanje, nerazumevanje pa zaradi premalega zanimanja za izobrazbo.

Ker pa tega ni, zato tudi ne najdemo pri kmetem zanimanja za stanovsko in strokovno združevanje po družtvih; zato tudi še danes ne zasledimo vsesplošne zahteve po kmetemskih zbornicah, ki bi morale postati matice kmetemškega napredka.

Ne moremo raziskovati, ali je tega čudnega ravnodušja, te pretirane samozavesti in samozadovoljnosti krivo enolično kmetemško življenje, ali ga vsaj pospešuje; res je le, da le kmetemško življenje razvija v smer nekake kmetemške osamelosti, ki ji le korak še manjka do dolgočasja. Zato moramo biti veseli prosvetnega gibanja, ki ponese že v vsako gorsko vas pobudo za izobrazbo. Še bolj moramo biti veseli prosvetnih in izobraževalnih družtev, ki se ne boje truda, da izobraževalno delo vrše kljub vsem zaprekam.

Saj ni čuda, če gre z izobraževalnim delom na kmetem le v korakih naprej, ako pomislimo vse ovire, ki smo jih zadnji čas ogledali. V kmetem-

vih rokah pa je, da večino teh ovir sam odpravi; ono konservativno samozadovoljstvo naj združi z resnim napredkom. To bo tvorilo temeljni kamen solidni kmetijski sreči.

Kuhinja.

Korenje z krompirjem in mesom. Pol kg koštrunovega mesa kuhaj s peteršiljem in eno zrezano čebulo. Ko je meso napol kuhano, prideni eno na rezance zrezano korenje, in čez nekaj časa dva debela olupljena in na kocke zrezana krompirja; osoli in kuhaj do mehkega. Nato prideni eno žlico prežganja in velik ščep popra. Ko vse skupaj še nekaj minut vre, postavi kot samostojno jed na mizo.

Krompirjeva solata. Operi in skuhaj štiri debele krompirje; kuhane olupi, zreži na listke in stresi v skledo; prilij mu olja in kisa, dodaj ščep popra in soli. Posebej pa zreži eno čebulo, eno papriko, če jo imaš pri kumaricah, 1—2 kislil kumarici in strok česna. Zrezano prideni h krompirju, narahlo premešaj ter potresi po vrhu solate še eno kuhano in sesekljano jajce. Postavi solato z mesom, polento ali čem enakim na mizo.

Goveji gobec v solati. Osnaži govec, ga operi in kuhaj z vso zelenjavo kakor goveje meso 3 ure. Ohlajenega tenko zreži, polij z oljem in kisom, potresi z drobno zrezano čebulo, poprom in kislimi kumaricami.

Mezga iz kutin in jabolk. Kutine o'riši in razreži na krljice ter ravno tako jabolka; pečke in muhe odstrani. Na krljice nalij toliko vode, da se umehčajo (kolikor mogoče malo). Kuhane kutine in jabolko pretlači skozi sito in stehčaj pretlačeni sok. Sok stresi v čisto kožo in prideni polovico manj sladkorja. Premešaj in kuhaj, da hitro in neprestano vre 40 do 60 minut. Kuhano mezgo še gorko stresi v gorke kozarce, drugi dan jih pa zaveži s pergamentnim papirjem ali celofonom. Ta mezga je zelo okusna in se prav dobro ohrani celo leto.

Dobre krušne rezine. Odreži od štruce prst debele rezine in jih prav tenko namaži s surovim maslom, zmešanim z rumenjacom v trdo kuhane-ga jajca, kateremu si primešala tudi nekoliko soli. Po vrhu rezine pa naloži za mezinec debele kose prekajene slanine in med slanino ravno tako zrezane kisle kumarice. Okrasi sem in tja z drobno sesekljanim beljakom.

Dr. Fr. Debevec:

O jetiki.

Opisali smo doslej le širjenje bolezni (krvnim potom) v pljučih. Rekli pa smo, da bacili dospó in se naselijo tudi lahko izven pljuč, bodisi, da so prebredli pljučne lasne žilice, bodisi, da so prišli v kri na takšnem kraju, da jih krvni obtok zanese v čisto drugo smer, toda ne v pljuča. Gotovo in dognano je, da sleherni v krvi se potepajoči bacil ne vodi do postanka tuberkula in bolezni. Kri ima mnogo moči, da kužno kal tudi uniči ali vsaj oslabi. Toda, če so bolezenske klice le preobile, odpornost telesa na glaba, mora priti do razvoja drobnih tuberkulov, kjerkoli v organizmu (to je v organih, delih telesa). Mogoče je, da nastali drobni, zrnčasti tuberkel ne raste naprej, temveč se vsuši, preraste, spremeni v malo, trdo brazgotinico v nekaj tednih. V drugih slučajih pa se spočetka neznatno ognjišče širi, vnetje napade bližnjo in daljno okolico; najbolj poškodovani vneti deli razpadejo, se zgnoje, gnoj si išče pota na ven. Nastane bula ki se odpre in skozi fistulo (= gnojni kanal) dolgo časa izteka tuberkulozni gnoj.

Na opisani način so nastala jetična obolenja sklepov, kosti, kitnih (= tetivnih) vrečic; ledvic, spolovil, mehurja; oči, ušes, tudi grla (grlo se pa okuži tudi neposredno vsled kužnega izmečka pri kašlju), kože. V naslednjih člankih se bomo s takšnimi obolenji bavili podrobneje. — Danes omenimo le še, da v ugodnem slučaju otekle žlezice okrevajo, postanejo drob-

nejše, trde, prerastla jih je trpežna vezna tkanina. Na ta način pa so bezgavke nehale biti kužni vir za nadaljno širjenje bolezni.

Zadnjič smo na splošno popisali ono navadno, med nami tako razširjeno jetiko. Danes bomo podrobneje ogledali posamezne znake in slike, s katerimi se ta vrsta ali skupina jetičnih obolenj javlja.

Strokovni zdravnik po svoje išče bolezenskih pojavov na in v človeškem telesu. Toda kaj čuti in opaza bolnik sam, to je v početku bolezni važnejše. Saj šele potem gre prizadeti k zdravniku, ko je sam začutil bolečino ali opazil sumljive pojave.

Najprej: Kako je z bolečinami? Te so prav različne. Neko težo in bolečino v sredi prsnega koša čuti obolenec že od kraja, ko so mu v pljučnih linah zatele bezgavke. Če le-te močno dražijo in vnemajo pljučno, prsno, srčno mreno, nastajajo zbudljaji, ki so najhujši, ko globoko dahnejo (tedaj se žilci najbolj nategujejo in stiskajo). Srce iz islega vzroka včasih postaja nemirno, boleče.

Bolečine, zbudljaji na vrških in nižje doli nastajajo vsled pojavljanja pobežlih kužnih klic in razvitka tuberkulov v ondotnih predelih. Motnje želodca in drugih trebušnih organov so posledica draženja pripadajočih živcev. Bolečine v hrbtenici so nastale vsled pritiska in širčega se vnetja od bezgavk na pokostnico hrbtenice.

Glavobol izzivljajo strupi, ki jih je kri dobila iz bolnih mest vase in ki so prišli v možgane. Znojenje ima bržkone isti vzrok in povod. Povišana telesna toplina ima svoj izvor v sličnih škodljivih snoveh, ki so s krvjo dosepele do živčnih središč za urejanje telesne toplote. (Pomni: vsak del našega telesa ima svoje predstojnike v posebnem živčevju!)

Hujšanje povzročajo iz istih vzrokov nastale motnje posameznih organov; vsled premajhnega teka za jed pride premalo moči v telo. Mo-

goče je pa tudi, da pri znatnem apetitu oboleli organizem hira, ker vsled bolezenskih poškodb preveč trpi redno telesno delovanje in pravilno prebavljanje.

A zakaj nastaja bledica? Kostni mozeg, jetra itd., ki ustvarjajo krvna telesa, so poškodovani po bolezenskih strupih.

Ti bi bili najpogostejši znaki obolenja vsled jetike, ki jih čuti bolnik sam. Toda niso še vsi naštet. Nič kaj redko n. pr. nastaja pri navadni, po krvi se širčči tuberkulozi revmatizem. Poleg ostrih težkih revmatskih napadov z oteklinami in bolečinami v sklepih poznamo tudi bolj počasni potekajoče oblike, ki pa polagoma le rode težke posledice: zaraščevanje in ohromenje.

Ne smemo si izvorov in vzrokov zglobnih vnetij zamišljati enotno, temveč povzročitelji teh sprememb so kaj različni. Eden izmed njih — ne najredkejši! — je tudi navadna tuberkuloza. Navadni, pravi revmatizem rad naredi spremembe na srčnih zaklopkah in potem nastane srčna napaka. Gnojne, sifilitične klice tudi lahko povzročajo poliatrite (= vnetja sklepov). Poglejmo torej srce in kri, če imamo pred seboj revmatski slučaj! Ako je vse to zdravo, potem mislimo na skrito jetično obolenje, napravimo poskuse s tuberkulinom. Pride-li do reakcij, kar naprej zdravimo s tuberkulinskimi injekcijami. Če ni prepozno, bomo dosegli lepe uspehe.

Kdo je vnemal v takšnih slučajih sklepe? Jetični strupi.

Gnojite vrtove v jeseni!

Naše gospodinje in večinoma tudi vrtnarji imajo navado, da pustijo vrtove čez zimo v pušči in šele spomladi, preden sejejo in sadijo, jih prekopajo (preštihajo) in obenem gnojijo s hlevskim gnojem, kakršnega pač dobijo, oziroma imajo na razpolago. To je pa slaba navada, ki ima največkrat neljube posledice. Malokdo misli

na to, da je venka razlika med svežim gnojem, naravnost izpod živine in pa gnojem, ki je ležal pravilno stlačen že več mesecev na kupu, ali še bolje, ki je bil več mesecev prej v zemlji, nego se je izvršila setev. Svežega, surovega gnoja sploh nobena rastlina ne more takoj izkoristiti. Najprej se mora gnoj v zemlji razkrojiti. Šele potem se redilne snovi, ki so v njem, pretvorijo v tako obliko, ki je rastlinam ugodna. To velja za vse rastline, prav posebno pa za zelenjad, ki je v tem oziru še posebno občutljiva. Velika večina našega vrtnega rastlinja najbolje uspeva v zemlji, ki ima v sebi staro moč, to je popolnoma razkrojena gnojila, kakršna so n. pr. v dobrem kompostu ali mešancu, ki se godi po dve, tri leta, preden je uporaben. Razkrajeno gnojilo v zemlji pa ni naglo, to trpi pač v najugodnejšem slučaju nekaj mesecev, kakor more do njega zrak, kakršna je toplota, vlaga in druge okolnosti. Iz tega je razvidno kako napačno je, ako gnojimo zelenjadnim rastlinam šele tik, preden jih sejemo ali sadimo.

Stare izkušnje nam izpričujejo, da vrtnim rastlinam, zlasti zelenjadi najbolj ugaja, ako zemljo temeljito pognojimo in globoko preštihamo že v jeseni ali vsaj pozimi. Gnoj, ki ga spravimo pri tem delu v zemljo, ima potem skoro pol leta časa, da se razkroji in predela. Na tako pripravljene zemljišče zelenjad vse drugače uspeva nego na tistem, ki ga obdelamo in gnojimo šele spomladi, tik pred setvijo, pa tudi boljšega okusa je, nego tista, ki zraste na sveže gnojeni zemlji.

Jesensko obdelovanje zemlje se od spomladnega le toliko razlikuje, da v jeseni preštihane in pognojene zemlje ne drobimo in ne poravnavamo, kakor to delamo spomladi, ampak jo samo obračamo in pustimo v surovih brazdah, kakor jo namečemo z lopato. V tako pripravljeno zemljo izlahka prodira zrak, vlaga, zmrzal, ki jo zdrobi in razkroji. Zemljišče, ki je

bilo na ta način v jeseni obdelano — toje pognojeno in preštihano, ni treba spomladi iznova prekopavati ali štihati. Ko se spomladi zemlja obsuši, jo z grabljami samo poravnamo, pa je pripravljena za setev. Kvečjemu bi smeli vrhnjo plat z motiko nekoliko prerahljati in šele potem z grabljami poravnati. Pa še to bi bilo potrebno le v prav težki, ilovnati zemlji. Popolnoma napačno pa bi bilo, ko bi hoteli v jeseni pognojeno in obdelano zemljo spomladi iznova globoko štihati, ker bi s tem spravili na površje gnoj in spodnjo zemeljsko plast, ki je zmrzal ni dosegla.

So pa še drugi razlogi, ki govorijo za to, da vrtno zemljo pognojimo in obdelamo v jeseni. Predvsem pospešujemo s tem njeno rodovitnost, ker zmrzal laže zrahljano zemljo razkroji in pripravi iz nje novih redilnih snovi nego celino. Težke ilovače z nobenim sredstvom tako hitro ne zrahljamo nego, če jo vrhu obilega gnojenja tudi vsako jesen globoko obdelamo. V zemlji, ki jo v jeseni ali pozimi na globoko prevrnemo, pokonča zima mnogo golazni, ki bi ostala živa, ko bi pustili zemljo v pušči. Končno je vredno upoštevanja tudi to, da imamo v pozni jeseni in pozimi gotovo več časa za taka dela na vrtu, nego spomladi, ko pritiskajo nujna dela na polju, na travniku, v sadovnjaku, v vinogradu itd.

Jesensko gnojenje in obdelovanje zemlje se naj izvršuje le ob lepem, suhem vremenu. Zato uspešno se tudi dela, ako je zgornja tanka plast zemlje nekoliko zmrznjena. Čim manj udelano zemljo imamo, tembolj potrebno je, da jo pognojimo in presto pamo v jeseni ali zarana pozimi. S.

Otroci so pravi nebeški blagoslov, sladka tolažba v marsikateri grenki, pospušnji in dragoceno plačilo za težavno materino delo.

Po potih, ki naj tvoj otrok ho-li, moraš ti naprej hoditi, sicer bo hodil po potih, ki ga vodijo v pogube.

3 a n a š e m a l e

Po svetu okrog.

Na glas sem tožil, drgnil ga,
ga stresal in se trudil,
sem božal ga in klical ga,
da vendar bi ga zbudil.

Ostale so mi lajne le,
ki jih je bil odložil,
vrtil sem jih, da njihov glas
v pokrajino je tožil.

In k sreči videl blizu sem
pod gričem kočo stati.
V somraku najbrž gospodar
ni mogel je zaznati.

Zares so kmalu slišali
turobno pesem mojo.
Začul nato v temi skoz gozd
sem naglo moško hojo.

Prišli po gospodarja so,
ga k sebi v hišo vzeli,
ga drgnili, polagoma
ga vendarle ogreli.

In ko ponudli nato
so toplega mu čaja,
zavedel se je spet in, glej,
zdaј moč ga spet navdaja.

Rešiteljem zahvalil se,
zapoje spet veselo.
Ob mojih umetnijah vsem
srcé se je ogrelo...»

Ločitev.

Ker neporaben Muri je
za višje umetnije,
proda nekoč ga gospodar
gozdarju iz Litije.
Ta ga pograbi za uho,
potegne ga iz staje
in reče: »No, ti lena kost,
morda lovil boš raje!
Če se umetnost že ti ni,
naj ti — podganji lov diši!«

Gozdar odhajal je domov
na vrvi s sabo silil
je Murija, ki žalostno
za njim vso pot je cvilil.
Naj počí Paziju srcé —
Za Murijem odtod ne sme...
O, bil je to udarec krut
za dvójico prikupno
in Pazi se od tega dne
spremenil je obupno
Ni jedel več in pil več ni,
le samotár postal je.
Zapravil vso naklonjenost
in sploh nazadoval je.
O, ves ta čas razmišljal je
kako bi mogel uiti,
nato pa še prijatelja
iz tujih rok rešiti!

Tine Veselko:

Polžek z biser-hiš'co.

Na vrtu med drugimi polži se je
rodil neznaten polžek, ki je imel popol-
noma črno hišico. Njegovi tovariši so
se mu smejali in ga povpraševali, če je
vasoval pri črnem gozdnem možu in
mu je oni daroval črno hišico.

Polžek je žalosno sklanjal svojo
glavico in prav zabodeno gledal s kon-
ci svojih tipalk, kjer je imel oči, češ, kaj
se norčujete iz mene neznatneža, saj
sami niste mnogo boljši!

»Polžek črnc, polžek-črnc, kam pa
svojo mračno hiško nosiš, ali Bogca za
svetlobo prosiš?« so se norčevali tova-
riši, prepričani, da je v njegovi hišici
temno kot v kozjem rogu, čeprav tudi
njihove hišice niso bile znotraj razsvet-
ljene.

Polžek je pred zasramovalci zlezel
pod široki list vinske trte, ki se je tam-
kaj dotikala tal. Skril se je pod listom
in molčal.

Medtem, ko so drugi polži prav
leno čepeli v svojih hišicah, ni črnc
nikoli miroval. Vedno je iskal hrane in
se plazil po zidu, kjer je rasla trta. V

tem zidu je bila tudi velika razpoka, v kateri se je polžek rad ustavil in jedel drobne rastlinice, ki so bile od apna bele. Polžek si je s temi rastlinicami utrdil svojo hišico, ker je dobila precej apnenca in hišica je bila močnejša kakor vse druge.

Pa je lepega dne prilomastil iz gozda, ki je bil dva koraka oddaljen od tiste hišice, črni polž-gozdni lazar. Bil velik in brez hišice. Vrtni polži so se ga zelo prestrašili.

»Ti imaš lepo črno hišico, meni jo boš dal!« je ukazal slinar črncu.

»Ne dam je, pa če mi takoj vojsko napoveš,« se je pogumno odrezal črni polžek.

»Kar pridite vsi, kar vas je! Počakajte me jutri na onile ruševini nad skalico ob vrtu, pa se bomo sprijeli,« je odvrnil slinar.

»Pa se bomo,« so odvrnili polži, ki so jih opogumile besede njih najmanjšega črnega tovariša.

Umaknil se je slinar, a polži so se pričeli znašati nad svojim tovarišem:

»Kaj si storil? Sam se bojuj z njim, mi se ne bomo! Zmlél nas bo v solnčni prah.«

»Kdor hoče, naj ostane pri meni, kdor pa ne mara, naj gre,« je odvrnil polžek širokoustnežem, ki so samo tedaj bili pogumni, kadar jim ni pretila nevarnost. Potem jim je omenil, da je slinar najbrže samo zato prišel, da bi si jih podjarmil in bi jim potem zavladal.

Naslednji dan so se polži zbrali. Skoro vsi so prišli, le par najbolj boječih je ostalo na varnem pod listjem.

Mahoma se je premaknil bezgov list in že se je pred njimi pojavil sovražni slinar ter jih pričel napadati. S kožnato krpico, ki jo ima na hrbtu, jih je pričel suvati in potiskati po bregu na skalico. Marsikateri polž si je razbil svojo hišico.

Polžek črncem je junaško napadal svojega nasprotnika. Tudi njega je črni lazar sunil — in ubogi polžek se je skotalil na skalico. Ker je imel močno hišo, se mu ni ubila. Odletel je s skalice v vodo. Njegov nasprotnik pa je odkorakal v gozd utrujen in ranjen.

»Kdo je vendar čudni gost?« so povpraševale žabice, ko so zagledale polžka v vodi.

Črncem pa je zlezal na vejico, ki je plavala po vodi in ta vejica ga je odnesla na breg. Ko je bil na varnem, se je polžek pogledal v vodno zrcalo in zastrmel: samega sebe ni več poznal. V vodi je zagledal polžka z biserno hišico, njegovega črnega doma pa ni bilo nikjer. Ko je bil namreč padel na skalico, se je odkrušila od njegove hišice črna površina in tudi studenčnica jo je izprala.

To so zazijali polževi tovariši, ko so zagledali črnuha tako spremenjenega! Najskromnejši je bil med njimi, a zdaj je najlepši. Poslej so ga imenovali »biser-polžka« in ker je bil tako pogumen in lep, so ga izvolili za svojega kralja.

Kaj naj se igramo.

Lisica in petelin.

Na tla v pesek se napravi precej širok krog. V sredo gre tisti, ki bo igral »lisico«, drugi se razvrste ob obodu kroga. »Lisica« se skloni v krogu, kakor bi hotela ukresati ogenj. Drugi igralec »petelin« pa se prične z lisico razgovarjati:

Petelin: »Lisičica, kaj pa delaš?

Lisica: »Ogenj kurim.«

Petelin: »Čemu ti bo ogenj?«

Lisica: »Da vodo pogrejem.

Petelin: »Čemu ti bo voda?«

Lisica: »Da si skuham dobro petelinovo juho.«

Petelin: »Kje boš pa petelina dobila?«

Lisica: »Iz tvoje jate si ga bom ujela.«

Zdaj se razkrope igralci na vse strani, lisica plane iz kroga in teče za njimi. Kogar ujame, tisti je potem lisica. Bivša lisica pa pride na mesto petelina.

Kar ne želiš, da bi drugi tebi storili, tega tudi ti drugim ne stori.

*

Najtežja bremena je lahko nositi, ako je vest čista